

Heroicarvm Et Ecclesiasticarvm Quaestionvm Libri VI.

Sex libris prioribus universa Regalium, Iurisdictionis Ecclesiasticorum
Temporalis Et Constantinianae Donationis ratio discuitur ... contra
profanas & vanas cuiusdam Bodini novitates

Boetii Eponis Frisii De Ivre Sacro - Vel Principorum Iuris Pontificii Libri III.

Epo, Boetius

Duaci, M.D.LXXXIIX.

III De Ecclesiasticæ Legislationis Et Ivrisdictionis antiquitate, dignitate,
auctoritate, necessitate, ex clarissimis ipsius Testame[n]ti noui
testimoniis; quibus obiter & Ecclesiastica Hierarchia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61749)

pleraque obtinenda vel honores Ecclesiasticos adipiscendos atque gerendos, quàm gradum Theologicum; quòd vtraque scientia sit Ecclesiae prorsum necessaria: sorores enim sunt, si finis consideretur; vel potius mater & filia, si deriuatio spectetur.

Immensa & infinita immèsi & infiniti Dei Optimi Max. bonitas nosmetipfos hactenus imbecilli & scholastico more, quinimmò rudi crassaque minerua de ultimo iuris Ecclesiastici fine ad sui nominis gloriam & Ecclesiae suae decus ac honorem differetes, ad finem infinitum hoc est ad semetipsum benignissimè perducatur, immò pertrahatur; ut in ipso met illo fine beatissimo sine fine suauiter & beatè tandem conquiescamus. Amen.

200
Finis infiniti desiderium.

CAPVT TERTIVM

De Ecclesiastica legislationis & Iurisdictionis antiquitate, dignitate, auctoritate, necessitate, ex clarissimis Testamenti noui testimoniis; quibus obiter & Ecclesiastica hierarchia cum Ecclesia auctoritate supremi, Pontificis primatu, & perpetua gubernationis Ecclesiasticae successio, stabilitur; quin & ipsum nomen Constitutionum, Traditionum, Canonum, Decretorum comprobatur; & Conciliorum tum vniuersalium tum prouincialium & diocesanorum seu Episcopaliū fontes aperiuntur, & vniuersa denique legislationis Ecclesiasticae

§ ij   mater

materia, siue de fide queratur siue de moribus, panditur. Et ut aliter caput Ecclesie sic Christus, aliter Petrus vel Pontifex Romanus.

201
Antiquitas
iuris Eccle-
siastici seu
Pontificij.

IVS Pontificium, ius est Ecclesiasticum; cuius ob id antiquitas ex ipsius Ecclesie lucefcit ortu. nam cœtus omnis atque societas omnis humana necessariò suis habet opus legibus iam inde à prima sui constitutione; ne conscleratis quidẽ hominum facinorosorum conspirationibus exceptis. id quod & ratione ducti naturali præstantes Philosophi, Plato, Xenophon, Aristoteles, alij, suis in legibus atq; variis rerum publicarum formis minimè præterierunt, & experientia rerum tacentibus etiam cunctis vbique comprobauit.

202
Nullus ho-
minũ cœ-
tus absque
legibus, ne
consclera-
torum qui-
dem.

Certè legum Ecclesiasticarum (sic enim nominant antiqui Pontificium ius) iam à primordiis Ecclesie Christiane conditarum præter alios plurimos meminere viri nonnulli partim temporibus Apostolicis partim seculis paulò posterioribus illustres, atque adeo Christi Martyres, iidemque Pontifices Romani, D. Anacletus^a, D. Calixtus^b, D. Fabianus^c, D. Stephanus^d. Item D. Hilarius^e Pontifex in epistola ad Episcopos prouinciæ Tarracensis, non Martyr quidem Christi sed eius cum vitæ suæ periculo Confessor constantissimus atque sanctissimus. quorum perpetuam circa leges Ecclesiasticas sedulitatem, sicut & cæterorum plerorumque Pontificum.

203
Legum Ec-
clesiastica-
rũ apud an-
tiquissi-
mos men-
tio.

Certè legum Ecclesiasticarum (sic enim nominant antiqui Pontificium ius) iam à primordiis Ecclesie Christiane conditarum præter alios plurimos meminere viri nonnulli partim temporibus Apostolicis partim seculis paulò posterioribus illustres, atque adeo Christi Martyres, iidemque Pontifices Romani, D. Anacletus^a, D. Calixtus^b, D. Fabianus^c, D. Stephanus^d. Item D. Hilarius^e Pontifex in epistola ad Episcopos prouinciæ Tarracensis, non Martyr quidem Christi sed eius cum vitæ suæ periculo Confessor constantissimus atque sanctissimus. quorum perpetuam circa leges Ecclesiasticas sedulitatem, sicut & cæterorum plerorumque Pontificum.

204
Temporis
Apostolici
sedulitas in
legibus Ec-
clesiasticis
condendis,
vt & om-
nis æui suc-
cedentis.

Certè legum Ecclesiasticarum (sic enim nominant antiqui Pontificium ius) iam à primordiis Ecclesie Christiane conditarum præter alios plurimos meminere viri nonnulli partim temporibus Apostolicis partim seculis paulò posterioribus illustres, atque adeo Christi Martyres, iidemque Pontifices Romani, D. Anacletus^a, D. Calixtus^b, D. Fabianus^c, D. Stephanus^d. Item D. Hilarius^e Pontifex in epistola ad Episcopos prouinciæ Tarracensis, non Martyr quidem Christi sed eius cum vitæ suæ periculo Confessor constantissimus atque sanctissimus. quorum perpetuam circa leges Ecclesiasticas sedulitatem, sicut & cæterorum plerorumque Pontificum.

Ponti-

Pontificum Romanorum D. Petri successorum, tota loquitur & clamat posteritas; peculiaribus tum constitutionum tum Conciliorum per auspicia Pontificia celebratorum voluminibus instructissima: non libris tantum nostris hoc est corpore sicuti vocant Canonico, verumetiam Conciliorum Tomis quattuor ingentibus per Laurentium Surium Carthusianum postremo congestis luculenter testantibus. Nec mirum; cum leges Ecclesiasticae ceperint unam cum ipsa Ecclesia; quae quoad regetur & quoad stabit, tamdiu legibus pro re nata novis atque novis indigebit, pro negotiorum scilicet humanorum in his Ecclesiasticae quasi navis undique concussae fluctibus exorientium varietate & inconstantia; quemadmodum fit & in Civili politia per huiusce seculi seu Principum secularium constitutiones variasque populorum quorumlibet leges: rebus humanis nimirum quotidie novis atque mutabilibus novas atque mutabiles exigentibus leges, quasi malorum novae nascentium nova pharmaca.

Dei Ecclesia, priusquam Christus Dominus nasceretur, angustiis admodum conclusa gentis unius propè finibus, ab orbe condito suis quibusdam regebatur legibus primum non scriptis deinde per Moysen scriptis; in quibus quidquid est caeremoniarum vel Pontificatus Aaronicius fuit Ecclesiasticum seu Pontificium populi Iudaici.

205

Novis atque
novis opus
esse semper
legibus.

206

Ecclesiasti-
ca leges ante
Christum
natum iam
inde ab or-
be condito.

207
Ecclesie
Christianę
leges; au-
toritate tū
ipsius Chri-
sti Domini,
tum Apo-
stolorum,
fieri iusse;
toriusque
status Chri-
stiani vel
Christianif-
mi necessi-
tatis ita
postulanti-
bus deside-
rante.

208
Testimo-
nia Christi
Domini de
Ecclesia sua
legibus o-
portunis ex-
colenda.

209
Solum Pe-
trum uni-
uersaliter
accepisse
claves; reli-
quis Apo-
stolis in par-
tem dunta-
taxat solici-
tudinis ad-
missis eiq;
iunctis à
Christo.

daici. post naturā, passum, & rediuium
Christum, latius Ecclesia Christi propa-
gata, totius orbis terrarum complexu læ-
tabundè & exultabundè mox excepta, va-
riis legibus Ecclesiasticis vel Pontificiis
prudētissimè sapientissimèque pedeter-
tim fuit exulta. sic ipso Christo volente,
sic Apostolis ipsis docentibus, & quidem
in ipso noui Testamenti volumine; sic
denique perpetuo totius Ecclesie statu
vel si maui decursu profus postulante.
quę singula tria breuiter probemus. Quę-
ris igitur vbinam sic ipse Christus volue-
rit? Cū alibi, tum quinque præcipuè lo-
cis. Primò, vbi singulariter a clauis regni
cælorum soli Petro dedit vniuersaliter.
Secundò, vbi generaliter deinceps omni-
bus Apostolis tum ante mortem suam
tum post resurrectionem suam prius
quam in cælos ascenderet, potestatem li-
gandi soluendique, sine mentione cla-
uium (soli Petro iam prius concessarum)
quasi sub alis eiusdem Petri, communi-
cauit; vtpote vocatis & adscitis in par-
tem sollicitudinis Ecclesiasticę; à Petro
Petrique successoribus Romanis & Pon-
tificibus de plenissima illa clauium pote-
state in alios aliorum Apostolorum suc-
cessores Episcopos pro suis quosq; pro-
uinciis & diocesisbus in posterum deri-
uandę. Nam quod Melchior Canus vir
alioquin emūctissimę naris alios quo-
dam secutus existimat, Apostolos omnes
priui-

Matth.
Matth.
Ioan.
c. in no-
stam.
c. sac.
Esa. 40.
dist. 20.
deca. 1.
seq. d.
c. in no-
Nicen.
2. q. 1.
dum.
c. rel.
11. q. 1.
audu.
2. 4. q. 1.
alib.
d. c.
Testi.
c. qu.
ces. d.
puto.
Cypr.
3. de v-
Eccle.
quitur
prin. 2.
Melch.
lib. 6.
Theol.
in resp.
ad ar.
fin.
Dem.
in 4.
20. q.
priui- 2.

privilegio quodam singulari personali-
 que fuisse patris omnino potestatis, id e-
 quidem non adeo solidè dici putauerim:
 quandoquidem non obscure præ se fert,
 immò satis clarè profitetur Diuus Ana-
 cletus, ipsorum etiam Apostolorum di-
 sparem fuisse potestatem, quoad iurisdic-
 tionem nempe in vniuersum, seu princi-
 patum seu primatum; licèt par fuerit po-
 testas quoad muneris Episcopalis in suis
 cuique prouinciis functionem. quò per-
 tinet quod scribit^a, inter beatos Apосто-
 los quandam fuisse discretionem potesta-
 tis: Petro enim à Domino concessum esse
 vt reliquis omnibus præset Apostolis.
 Et ita sumendum est quod ait alibi, cæte-
 ros Apostolos cum Petro pari^b cõsortio
 honorem & potestatem accepisse quidè,
 attamen Petrum eorundem Principem
 fuisse. quibus ipsismet penè Analeti ver-
 bis religiosè fuit vsus & ipse D. Cypria-
 nus^c. quam sententiam post alios etiam
 nostros interpretes antiquiores pulcher-
 rimè comprobat Præpositus^d. Atque de
 clauibus Petro soli datis latè Pighius^e,
 quo semel obiter ac breuiter, admonito,
 reliqua memorare Christi testimonia per-
 gamus. Tertiò, vbi fratrum confirmatio-
 nem^f soli Petro singulariter item impera-
 uit & iniunxit, quo ex loco soli Romano
 Pontifici competit ius confirmationis a-
 liorum omnium Patriarcharum, suorum
 nempe confratrum; immò & exemptorū
 g iij quorum-

Inter Apo-
 stolos dis-
 crimen po-
 testatis fuis-
 se.

D. Cypria-
 nus de A-
 postolorū
 potestate
 locutus, for-
 mā prisco-
 rum Ponti-
 ficum reli-
 giosè ser-
 uauit.

a Anacl. in e-
 pist. 3. ad om-
 nes Episco-
 pos. vers. in-
 ter cæteros A-
 postolos. et d.
b c. sacrosan-
 cta. §. vit.
 dist. 22.
c in nouo Te-
 stam. dist. 21
d Cyp. tract
 3. de vnitare
 Eccl. & c. lo-
 quitur. in
 prin. 24. q. 1.
e Pighius lib. 3.
 Eccles. hie-
 rarch. cap. 9.
f Luc. 22.

quorumlibet Ecclesiæ Præsulum, etiã inferiorum, velut Abbatum. Sic illud Christi Petro loquentis, *Confirma fratres tuos*, explicat & accommodat dexterrimi vir in-

4 genij D. Antonius Possevinus ^a. Quartò, vbi soli Petro semel iterum atque tertio singulariter etiam commédauit ^b vniuersum suum gregem, quod boni pastoris est & rectoris, pascendum. Quintò, vbi de rebellibus & obstinatis hominibus iudiciũ Christus Dominus permittit ^c Ecclesiæ hoc est Ecclesiæ Præfectis; ad eò vt si quis eam contempserit, omnino sit habendus velut Ethnicus & Publicanus. in illo nẽ-

212
Dic Ecclesiæ,
quomodo
sumendum.

pe loco per Ecclesiam ineptè quis intelligeret vniuersum Christianorum cœtum, cum iudicia coërcitionesque non penes totum populum sed penes pauculos aliquot necessariò sint Præfectos vel Magistratus. ineptius autem illic per Ecclesiam intelligeretur ipsa loca Christianorũ quò conueniebãt vel templa vel ædes ipsæ sacre, cum saxa lapidesque vel alię quælibet inanimes materiæ non queãt iudicare, sed hominum sit hoc munus potestate seu iurisdictione præditorum. Ex eodem Christi mādato *dic Ecclesiæ* simul intelligimus

6 qualẽ quantamq; vim habeat illud Christi ad suos Apostolos atque discipulos dictum ^d, *qui vos audit, me audit; qui vos sper-*

213
Qui vos au-
dit me au-
dit, quò per-
tinet.

nit, me spernit. Quæ omnia superiora, & potestatis & Iurisdictionis & legislationis, in Petri quidẽ successoribus primariæ
supre-

supremæque in aliis verò secundariæ & inferioris, auctoritatem sonant. quorsus autem Iurisdicctio, quorsus auctoritas legislatoria, quorsum potestatis prærogatiua, si re ipsa non exerceretur cõtrouersis absolute seu citra vltiorem prouocationẽ dirimendis, legibus Ecclesiasticis oportune ferendis, malis moribus Christianorum bona disciplina censuraque corrigendis? Hæc euangelica testimonia modò producta sic accipiẽda esse quemadmodum nos hîc accepimus, vniuersa testatur antiquitas Ecclesiastica, vniuersus Doctorum & interpretum sacræ scripturæ sanctissimorum tum Græcorum tum Latinorum cœtus, vniuersa Christi Ecclesia. quod in Syntagmate de Hiërarchia inter Ecclesiasticas nostras antiquitates aliàs edito plenius ostendimus, & pro parte simul in Syntagmate de prouocatione à Pontifice ad Concilium non admittenda.

Videamus nunc, quod secundo loco proponebamus, vbinam tale quid, Ecclesiasticis inquam de legibus populo Christiano tradendis, aliquando docuerint in ipsius noui Testamẽti voluminibus Apostoli. Primùm, conspicimus ab Apostolo Petro ^a πνευματικὸν οἶκον. i. *spiritualem domum* vocari Ecclesiam. Quemadmodum & à D. Paulo ^b θεῶν οἰκοδομὴν. i. *Dei adificationem*. cuiusmodi domus & ædificatio quilibet etiam Christi fidelis dici quidem poterit, sed vt Ecclesiæ membrum. Quis

g v autem

214
Apostolorum hac de re testimonia in ipso noui Testamẽti libello.

1

2

a
1. Petri 2.

b
1. Corint. 3.

autem tam cæcus est aut vnquã fuit qui non videat vnamquamque domum suo opus habere Rectore Governatore Patrefam. qui singulis domesticis agēda præscribat & omnes in officio contineat? vnamquamque item ædificationē suo indigere Architecto? Et verò præcipit idem Paulus^a vt omnia fiant in Ecclesia *ἐὺσχημῶνως καὶ κατὰ τάξιν*. i. honestè (vel vt alij vertunt decenter) & secundum ordinem. per qualem *ἐπιταξίαν* seu boni regiminis & ordinis obseruationem leges omnes Ecclesiasticæ seu Cōstitutiones & iura Pontificia factum tectū perpetuo conseruant vniuersum Ecclesiæ statū. Quin & ip sum propè argumentum satis locuples talium Constitutionum seu legum promulgandarum ipse D. Paulus^b indicauit; *quæcumque sunt, inquit, verà, quæcumq; pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si quæ virtus, si quæ laus disciplina; hæc cogitate: quæ & didicistis & accepistis & audistis & vidistis in me. hæc agite; & Deus pacis erit vobiscum.* Dico quid amplius, Apostolos in ipso noui Testamenti libello non tantum Ecclesiasticæ disciplinæ in omnem perpetuitatem diligenter obseruandę facere mentionem, verum etiam Cōstitutiones quasdam seu leges Ecclesiasticas populo Christiano tradidisse, partim scriptas partim nõ scriptas. id enim clarissimè scribit ipse D. Paulus^c ad Thessalonicenses in hanc

senten-

sententiam; *state & tenore traditiones* (Græcè *τά παραδόσεις*) *quas didicistis siue per sermonem siue per epistolam nostram.* & clariùs

a
Act. 15. in ipso fine.

adhuc D. Lucas^a in Actis Apostolicis de eodem Paulo qui Syriã & Ciliciam perambulabat; *confirmas*, inquit, *Ecclesiasticas præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum*. qui totus locus Græcè multò significantiùs ostendit, illa præcepta fuisse veras Constitutiones Ecclesiasticas ab Apostolis constitutas. ait enim Lucas, *διαδασσων φυλάσσειν τὰς διατάξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων.* quam totam clausulam licet hæretici quidam prisca tustulerint è

b
Act. 16.

contextu Lucae, tamen res eadem reperitur, & quidem longè clariùs repetitur, ab eodè D. Luca sequenti mox capite *b. Cum autem transiret civitates*, inquit, *de D. Paulo atque Timotheo, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab Apostolis & senioribus qui erant Hierosolymis.* ubi Glossographus, qui vocatur, Ordinarius post veteres omnes & Græcos & Latinos Ecclesiæ Doctores per unicum dumtaxat interlinealem voculam *dogmata* præclare & insigniter interpretatur *statuta*, quæ sunt veræ Constitutiones atque leges Ecclesiasticæ iam tum ab Apostolis factæ traditæque Christianis. Ac promittit Corinthiis ipse D. Paulus, cum venerit eò, *se certa* (quæ nimirum ad Ecclesiasticam pertinent disciplinam) *dispositurum* seu constituturum. nam Græcus contextus ha-

c
1. Corint. 11. in ipso fine.

bet

5

6

216

7

217

bet

bet διατάξουαι, quod est *constituam*; unde nomen Ecclesiasticarum Constitutionum descendit. Leges igitur seu Constitutiones Ecclesiasticas iam tū accipiebat Ecclesia Christiana.

218 Statui toti⁹ Christianis mi necessarium legibus esse semper opus, ex ipsa probatur noui Testamenti scriptura.

219 Seculū hoc impudētissimum.

220 Omnis legislatio sacra vel ad fidem pertinet vel ad mores.

221 Dubitatio temporibus Apostolicis de Moisaica legis obseruatione.

222 Primū Concilium Ecclesie Christi.

Tertiō postremoque consideremus, quomodo re ipsa status Ecclesie perpetuus iam inde à primis initiis necessario leges Ecclesiasticas vel quod idem est iura Pontificia seu Constitutiones Apostolicas desiderauerit, desideretque etiam nū, & ad finem vsque mūdi sit desideraturus, quod ipsum licet ex his quæ iā dicta sunt satis liqueat, & per sese clarissimū sit, ad eō vt qui contrā sentiunt ipsa videantur petere principia, tamen quia cum impudentissimo nobis negotium est seculo, breuiter demōstremus; idque, ne cuiquam tergiversandi relinquatur occasio, rursus ex ipsa noui Testamēti historia seu expresso scripturæ sacre verbo. Siue fidem spectes igitur, siue mores populi Christiani (quō referuntur^a omnia quæcunque libris omnibus tum sacris tum Ecclesiasticis vel Pontificiis tradūtur) mox à Christi ascensione legibus Ecclesiasticis opus fuisse declarauit insignis illa inter ipsos Apostolos de Moisaica legis vnā cum Euangelio obseruatione dubitatio; de qua D. Lucas^b in Actis Apostolicis; quæ Concilij Hierosolymitani omnium primi causa fuit, vbi re diligenter excussa, tandem placuit vnanimitè, iugum Circumcisionis legisque Molai-

Mosaicæ non esse cuiquam imponendum. quo in loco simul & ipsa formula decernendi constituendique videtur obiter indicari per hæc Apostolorum in illo Concilio congregatorum verba; **VISVM EST SPIRITVI SANCTO ET NOBIS**, &c. Sic enim Christus ipse priusquam crucem subiret Apostolis promiserat^a, sanctum Spiritum ipsos omnia postea docturum. quod & rediuius iterum confirmauit^b, nimirum ad finem vsque seculi se in omni vel periculo vel dubio cum ipsis futurum; ne quis forte ridiculus existimaret ipsorum dumtaxat personis & non omnibus ipsorummet in posterum successoribus hoc ipsum promitti. quod & Ordinarius quem dixi Glossographus, post D. Cyprianum^c, post D. Ambrosium^d, post Theophylactum^e, post alios plurimos non solum Latinos verum etiam Græcos, admonuit^f. *Quod Apostolis*, inquit, *hoc per successiones vniuersali Ecclesia promittit*. Obserua tu singulariter illud **NOBIS** in illa formula Decreti Hierosolymitani. quia non cuilibet spiritui credendum^g est, quem se vel sceleratissimus quisque schismaticus & hæreticus putat & gloriatur habere sanctum; sed spiritui illi sancto qui **NOBIS** id est Ecclesie id est Præfectis Ecclesie sub vno Capite Petro Petrique successore quocumque Romano Pontifice militantibus, pro renata loquitur: Pötifice solo cæteros omnes

223
VISVM EST SPIRITVI SANCTO ET NOBIS, quorum pertinet.

224
 Illud **NOBIS** quorum.

a Ioann. 16.

b Matth. ult. in ipso sine.

c Cyp. in epist. ad Sergium Rogatianum. cuius initiu est, Saluto vos fratres charissimi,

d Ambr. lib. 2. de vocatione omnium gentium. in ipso princ.

e Theophylact. in ipso sine cap. ult. Mat.

f Glof. ordinar. in d. locum D. Mathei.

g Ioann. 4.

nes ad extremum confirmante, dubium
 que quoduis tollente, ne semper in incerto miserabiliter hæreamus. Pulcherrimum quid scribit hac de re D. Hieronymus ^a. *Habent quidem eadem iudiciariam potestatem, inquit, alij Apostoli, quibus post resurrectionem Christus ait, accipite Spiritum sanctum; quorum remisistis &c. Habet etiam omnis Ecclesia, in presbyteris & Episcopis. Sed ideo Petrus specialiter accepit, ut omnes intelligant quod quicumque ab unitate fidei & societate eius se separauerit, nec à peccatis solui, nec cælum potest ingredi.* ubi vel pronome **EIVS** ad ipsum Petrum ab Hieronymo referri putandum est vel certè mens Hieronymi sic accipienda ut Hierarchicum velit ordinem stabilire, quo feliciter Ecclesia tota sub vno Capite regatur. Theophylacti verba lubet subijcere quod omnium comodissime promissum illud Christi mox in cælos ascensuri declarent. *ὁυ μόνοις δὲ τοῖς Ἀποστόλοις τῶτο ὑπέσχετο, τὸ συνῆναι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς ἀποστόλοις. ὁυ γὰρ δὴ πᾶσι τοῖς ἀποστόλοις ἀχρι τῆς σωτηρίας ἐμελλον ζῆν. καὶ ἡμῖν ὄυν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ὑπίσχεῖται τοῦτο. &c.* sic Theophylactus. Quæ Latinè sonant ita: *Non solis Apostolis hoc promittebat, se nimirum semper cum ipsis esse, sed & omnibus omnino suis discipulis, nec enim Apostoli ad seculi usque consummationem victuri erant, & nobis igitur & illis qui post nos erant hoc ipsum promittit.* Atque huc spectat, quâdo de fide quidem

225

Petri Principatus Ecclesie necessarius ad finem vsq; mundi.

a
Timoth

b

Hieratth. 1

lud 10

Quo

que

Cor. 8.

an Apo

8. al. 2

d
Timoth

e

audi det

Apostolu

1. q. 3. &

otidum

fin. 2. 4

f

a. Timot

g

Act. 6.

h

Apocaly

i

1. Corint

k

Iren. lib.

l

Tertull.

bel. de h

bus.

m

Epipha

80 her

n

Augu

libell.

resibus

Quo

Deum

a quæritur, quòd Ecclesiã **D.** Paulus a colū-
 Timoth. 3. nam esse dicat & firmamentum veritatis; eo
 b quòd in decernèdo nequeat errare, iuxta
 Hieronim. 16. infallibile Christi promissum ^b soli Petro
 Petriq̄ue successoribus factum; quidquid
 c vel schismatici vel hæretici vel vniuersa
 Etor. 8. & quoque cacodæmonū turba machinetur.
 an. Apost. Exempla desideras? En tibi, suppullulascēti-
 8. al. 29. bus mox initio Ecclesiæ Christianæ schif-
 d matibus & hæresibus, quàm fuerint in eas
 Timoth. 1. extirpandas ipsimet Apostoli diligētes &
 e audi deniq; acres. A Petro Simō ^c Magus primus hæ-
 Apostolum. reticus terribiliter increpatur, atq; ab Ec-
 1. q. 3. & c. clesia Christiana separatur. Paulus ^d Hy-
 not adum est menium & Alexandrum circa fidem nau-
 2. sm. 24. q. fragos tradidit Satanæ, quod est anathe-
 f mate ferite seu consortio Christianorum
 2. Timoth. 4. extorrem reddere seu excommunicare; si-
 g cuti veteres ^c id intelligunt. Idem Paulus ^f
 Act. 6. vitari præcipit Alexandrum quendam fa-
 h brum ærariū verbis Apostolorū resisten-
 Apocalyp. 2. tem. Nicolaū Diaconum ^g et eiusdē secta-
 1. Corint. 11. tores Nicolaitas à fide recta desciscētes
 k exagitat Ioānes ⁿ Apostolus et Euāgelista.
 Iren. lib. 5. Multas enim iam tū cœpisse grassari sem-
 l perque grassaturas hæreses vel ipso Pau-
 Tertoll. in li- lo ¹ præmonitore didicimus, & prisca scri-
 bel. de hæresibus. ptiores Ecclesiastici testantur, & res ipsa
 m nunc etiã loquitur ac perpetuò loquetur.
 Epiphani. in Ireneus ^k iam suo tēpore numerabat hæ-
 80 hæresibus. reses vnde viginti: Tertullianus ^l postea,
 n August. in libell. de hæresibus ad 29: Epiphanius ^m deinceps à tēpore qui-
 Quod uult dem. dem Christi, 60: D. Augustinus ⁿ, 88: Da-
 masce-

226
Ecclesia colū-
luna & fir-
mamentum
veritatis.

227
Apostolo-
rum dili-
gens in ex-
tirpandis
hæresibus
cura.

228
Hæresum
grassatio
perpetua.

229
Hæreticorū
catalogus
ingens.

mascenus ^a, 83; Philastrius ^b Epiphanio se-
 nior, post natum Christum hæreses 128:
 Isidorus ^c, cuius catalogum hæreticorum
 suppeditat Gratianus ^d, varias atque mul-
 tiplices: Honorius ^e Augustodunensis, qui
 sub annum Christi 1130 paulò post Be-
 rengarij ^f primi sacramentarij sed resipif-
 centis tempora vixit, plurimas: postero-
 res atque recentiores, vt Bernardus ^g Lut-
 zenburgus & alij nouissimi, penè dixeris
 innumeras & infinitas instar hydræ capi-
 tum renatas. Nec mirù sanè, cum relicto

230

Vnica hæ-
 resion om-
 nium causa,
 caput Ec-
 clesie vni-
 cum non
 agnoscere.

semel vnico supremoq̄ue Ecclesie in ter-
 ris capite, Petro nimirum Petriq̄ue suc-
 cessore Pontifice, fieri non possit quin dū
 suum quisque sequitur caput opiniones
 atque sectæ tot exoriatur quot reperiun-
 tur ingenia quæ noui quid superbè moli-
 ri nituntur. quandoquidem supremi capi-
 tis reiectio, causa est vnica hæresion om-
 nium. quod & Epiphanius ^h prudenter
 obseruauit, & verò naturalis in homine
 contrà sentiendi vel ratio vel inclinatio
 docet. Redeamus ad Apostolos; qui non
 hæreticis tantùm fortiter obstiterunt &
 censuras Ecclesiasticas inflixerūt, verum
 etiam cæterorum Christianorū turpibus
 & improbis moribus quasi frænum inie-
 cerunt, coërcitionibus adhibitis. Ananias
 & Sapphira coniuges bonorum commu-
 nionem exemplo pernicioso defraudâtes
 horribili vindicta coram Paulo ⁱ corruūt
 mortui. Paulus ^k idem Corinthium quen-
 dam in,

231

Improb-
 rum per A-
 postolos
 coërcitio
 per formã
 Iurisdic-
 tionis & Iudi-
 ciorum,

dam incestuosum utpote cum sua nouerca consuescentem, Satanæ tradidit; quem tamen resipiscentem postea recepit ^a in gratiam & Ecclesiæ communionem. Plura sunt alia iurisdictionis Ecclesiasticæ per Apostolos in Christianos exercitæ sparsa per noui Testamenti libellum testimonia, quibus in præsentia supersedeo ne sim in re probatu minimè vel difficili vel necessaria longior. mētio fit cūm alibi tum præsertim Paulinis in epistolis de Virginitate, de Viduitate, de Votis, de Cōiugio & Coniugatis, de Digamis, de Monogamia, de Ieiunio, de Oratione, de Psalmodia, de Liturgia seu sacrificio, de creatione qualitate & officio Episcoporum, presbyterorum, diaconorum, diaconissarum, de decoro & officio cōuenientium ad cœnam Dominicam, de verbi diuini prædicatione, de velamine muliebri, de pauperum cura deque collectis, de rebus plurimis aliis ad Ecclesiasticam politiam tum publicè tum priuatim pertinentibus. de quibus omnibus leges Ecclesiasticas ferri necessarius postulabat vsus; ut secundum eas, quasi Canone ^b quodam fabrilis ductore, totū seu Ecclesiæ seu Christiani cœtus ædificium dirigeretur. vnde & leges huiusmodi non immeritò Canones appellātur. qua voce talibus in rebus reperitur vsus ipse D. Paulus ^c; ne quis fortè sciolus id recētorum dictitaret fuisse commentum. *si quid aliter sapitis, inquit,*

h & hoc

232

Rerū plurimarū ad Ecclesiasticam politiam pertinentium catalogus de quibus Apostoli leges esse certas voluerunt.

233

Canones vnde dicti.

234

Canonis vox ab ipso met Apostolo vsurpata.

2. Corint. 2.

3. Reg. 6. nu.

25.

Philipp. 3.

Gal. 6. in fin.

2. Cor. 10.

1. Cor.

& hoc vobis Deus reuelabit: veruntamen ad quod peruenimus, vt idem sapiamus, & in eadē permaneamus regula. quod Græcè Paulus multò significantiùs dicit, τῷ αὐτῷ σοι-
 χῶν κανόνι. i. eodem dirigamur vel in ordinem redigamur canone. quem locum paulò ob-

235
 Pauli locus
 illustratus.

scuriorem sic interpretantur veteres ^a, vt siquid Philippenses meliùs ad cultum Dei excogitauerint, id Paulus velit ab iis Deo, quippe qui sit reuelaturus, acceptum referri: cæterum quæ iam cognouerunt, nimirum de fide Christi, de charitate Christiana, de disciplina Ecclesiastica, vt ea omnia, ad vnitatem referant ei que studeant

236
 Conformi-
 bes vbiq̄
 Canonibus
 vtēdum; sic
 tamen, vt
 quelibet Ec-
 clesia pecu-
 liares quas-
 dam possit
 habere cō-
 stituciones.

& eosdem cum cæteris Ecclesiis obseruēt Canones, ne schismata gignantur. Pulcherrimus profectò Pauli locus; vt qui doceat, singulis quidē Ecclesiis licere peculiare quasdā pro maiore sui status decoratione rationes atque Constitutiones adinuenire; sed ita tamē vt vniuersalibus Ecclesiæ totius canonibus ante omnia & præ omnibus pareant. vnde manauit iam inde ab Apostolicis temporibus vt præter & vltra generalium Cōciliorum celebrationem & præter vniuersales Pontificum Constitutiones Ecclesiasticas, Prouinciæ Diœcesesque singulæ suas item synodos tum prouinciales tum diœcesanas celebrare iubeantur ^b; Prouinciales quidem singulis trienniis, diœcesanæ verò quotannis. siquid fortè præterea cōmodiùs Ecclesiæ suæ particulariter & seorsum præscribere

237
 Conciliorū
 prouincia-
 liū diœce-
 sanorū ra-
 tio.

a
 Chrysof.
 3. ad Phil.

vide G.
 ord. ca.
 raso.

b
 Phot. in d.
 cum Paul.
 Philipp.

c
 vide Clemen-
 in epist. i.
 Iacobū f.
 trē Domi-

d
 Corint.
 in princ.

vide G.
 Trid. s.
 cap. 1.
 2. & 3.
 nū. 18.

- a
Chrysoſt. d. c. 3. ad Philipp.
ſcribere queant, huic loco Paulino conformiter. D. Chryſoſtomus de perfectione vitæ locum Pauli ſumit, ne Philippenſes putet ſe perfectos eſſe, ſed in ſubmiſſe de ſeſe ſentiendo concordia ſtudeant & eodem regula ſeu eodem canone procedant, *hoc eſt*, inquit, *eadem fide, eodem præſcripto*. nam per Canonem Chryſoſtomus illic intelligit mandata (ſive Chriſti ſive Eccleſiæ) quæ nobis pro regula ſeruiant.
- b
Phot. in d. lo. cum Pauli ad Philipp.
Photius b item hunc Pauli locum ſic interpretatur: *in eodem*, inquit, *permanere Canone, eſt eoſdem ſeruare mores & unam idemque ſentire tum in vita degenda tum in doctrina; nam quemadmodum qui mutat aliquod dogma, mutat etiam ac diſſoluit ſuperiora; ſic & in vita qui mutat et relaxat aliquid, etiam præcedentia contaminat*. Ipſe D. Petrus alibi c reſtatur, Clementem Romanum, cui ordinem Episcopalem conferebat, probè ſcire Canones Eccleſiæ de ligando ſoluendoque. Nec verò vel ſolos hæreticos & errantes in fide retuderunt Apoſtoli, vel alios Chriſtianos moribus corruptos coërcuerunt, verumetiam certos quosdam Paulus d iubet eſſe litium quarumlibet etiam ſecularium ſeu temporalium inter Chriſtianos exorientium iudices, eoſdemque Chriſtianos, at tamen homines ferè contemptibiliores quàm ſint illi qui ſacris operantur & Eccleſiaſticis vacant rebus. *Contemptibiles* (τοὺς ἐξεδειγμένους) inquit, *qui ſunt*.
- c
vide Clemēt. in epist. 1. ad Iacobū fratrem Domini,
d
1. Corinth. 6. in princ.
vide C. Trid. ſeſ. 2. cap. 1. n. 18.
- 238
Locus ille Paulinus quomodo ſumatur à Chryſoſtomo.
- 239
Dogmata non temere mutanda neq; leges.
- 240
D. Petrus Canones Eccleſiaſticos laudat.
- 241
Iudices requirunt Chriſtianos Apoſtoli.
- 242
Cōtemptibiles in Eccleſia qui nam.
- h ij in Ec-

in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum si secularia seu ad huius vitæ tuitionem pertinentia (βιωτικὰ vocat χριστιανὰ D. Paulus) habueritis iudicia. significans obiter quantum dignior atque præstantior itèque sublimior sit Ecclesiastica functio quàm Ciuilis, & per consequens quantum leges Ecclesiasticæ præcellât ciuilibus; cùm alterum corpus ea quæ sunt huiusce seculi curet & administret, alterum verò corpus ea quæ sunt spiritus & animorum & salutis æternæ. qua de re nos copiosè diximus in oratione^a de regundis Theologiæ iurisquæ cùm Ciuilis tum Pontificij finibus. Ita quemadmodum dixi locū illum Pauli de iudiciis Christianorum sumunt sanctissimi viri D. Chrysostomus^b & D. Augustinus^c. quanquam Chrysostomus hoc amplius addit, Paulum nō simpliciter neque principaliter dicere, de secularibus rebus iudicandi potestatem committendam esse hominibus omnino contemptibilibus & abiectis, cùm procul dubio Christianorū iudices etiam laicos (quos per contemptibiles in Ecclesia Paulus intelligit interprete præter alios D. Hieronymo) viros præstantes & egregios esse deceat; sed potius hominibus quibuscunque contemptibilibus & gentiliū iudicio abiectis, dummodo Christianis, committenda esse secularia Christianorū iudicia, quàm Ethnicis. quos quidē Ethnicos à Christianis pro litium secularium diremptione adiri

ægrè

243
Ecclesiastica
functio
quanto sit
sublimior
Ciuii.

Frācis. T.
in libro
Cōstitut.
post. cap.

pertine
totus h
de iud
cro p

Chry
mil. n
epist.
ad Cor

b
Tit. Lin

vide C
Ord.
6.

ægrè ferebat Paulus. Plurimum de rerum
secularium inter Christianos iurisdictione
solis laicis iuxta Pauli præscriptum com-
mittenda scribit vir diligentissimus atque
doctissimus Franciscus Turrianus.

Frâcis. Turr.
in librum 8.
Cōstitut. A-
post. cap. 46.

• Iam quod in hoc tertio propositionis
nostræ membro addideramus, ad mundi
vsque consummationem per Apostolorum
successores Canones & leges Ecclesiasti-
cas partim nouis accessionibus & supple-
tionibus partim correctionibus necessa-
riò locupletatū iri, Christianorum nem-
pe negotiis ita postulantibus ac semper
postulaturis; id licet per sese satis intelli-
gat quilibet qui modò norit quid sit re-
gere populum, ramen demus hoc vel stu-
pидitati vel malitiæ tempestatis huius, vt
& hoc ex ipso noui Testamēti libello seu
expresso scripturæ sacræ verbo probe-
mus. *Reliqui te Creta*, Paulus b inquit ad
Titum, *vt ea quæ desunt corrigas*; Græ-
cè ἐπιδιορθώσεις, quasi dixeris *supercorrigas*;
quod est suppletionibus & accessionibus
nouarum Constitutionum Ecclesiastica-
rum Canones ipsos à nobis Apostolis ac-
ceptos, rebus exigentibus in sua Prouin-
cia, locupletes & adaugeas. verbo ἐπιδιορ-
θῶν quādam regiminis directionis que su-
peradditionē præ se ferente. quod ipsum
Tito tributum, ceteris etiam Apostolorum
cæterorum successoribus, ac nominatim
D. Petri Pastoris cunctorum Christiano-
rum generalis & vniuersalis & οὐκ ἐπιμενῶν

244
Ad mundi
vsque con-
summatio-
nē legibus
Ecclesiasti-
cis opus fo-
re probari
locis noui
Testamēti.

ἐπιδιορθῶν.

successoribus tributum esse, certo certius
 est. quis enim nescit, Christum voluisse
 consultum esse prospectumque Ecclesiae
 suae quamdiu mundus duraret? id quod
 inter superiora copiosè demonstrauimus.
 Christo sic Apostolos mittente, quemad-
 modum Pater cœlestis miserat ^b ipsum:
 Apostolis autè deinceps alios atque alios,
 & his rursus alios, mittentibus, & semper
 missuris, ad consummationem Sanctorum, si-
 cuti Paulus ait ^c, in opus ministerij, in edifi-
 cationem corporis Christi; donec occurramus
 omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei
 in virum perfectum, in mensuram ætatis ple-
 nitudinis Christi. ut iam non simus paruuli
 fluctuantes, & circumferamur omni vento
 doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad
 circumventionem erroris, veritatem autem fa-
 ciētes in charitate crescamus in illo per omnia
 qui est caput Christus; ex quo totum corpus
 compactum & connexum per omnem iunctu-
 ram subministrationis, secundum operationem
 in mensuram vniuscuiusque membri, augmen-
 tum corporis facit in edificationem sui in cha-
 ritate. Durabit igitur hæc Apostolorum
 siue Ecclesiae Praefectorū successio quam-
 diu numerus electorum Dei compleatur;
 quod erit, quando mundus finietur. inter-
 rim corpus hoc Ecclesiasticū hoc est Ec-
 clesiam sub capite Christo variis Ecclesie
 ministris variè fulcientibus; dum alij mur-
 nus Apostolorum alij Prophetarum seu
 interpretum alij Euangelistarum alij Pa-
 storum

245
 Missionis
 diuinæ suc-
 cessio per-
 petua.

246
 Vocationū
 varietas, v-
 no tamen
 sub capite;
 sicut in hu-
 mano cor-
 pore.

storum alij Doctorum sibeunt. quemadmodum in corpore humano alendo nutriendo fouendo conseruandoque varij nerui proficiscentes omnes ex vno capite vel cerebro (sicut arterie ex corde, & vene ex iecore) dispergunt alimentu per venas in omnes corporis partes & in extremos etiam partium singularum articulos donec tandem totum corpus senio deficiat. hac enim comparatione lubenter & quidem sapius^a vtitur D. Paulus ad concordia pacis & vnitatis quoque studium relata. Sunt qui putet^b ab Ammiano Marcellino^c (qui sub Constantio vixit Arriano gentilis tamen ipse) non alia de causa Romam vocari urbem aeternam quam quod ex Christianis intellexisset portas inferni aduersus Ecclesiam Romanam non posse preualere, propter Ecclesie Christiane caput ibi constitutu. sic & Honorius Imperator aeternam nominauit urbem Romam quemadmodu scribit ad Michaellem Imperatorem Nicolaus PP.^d primus. Neque defuere qui torqueret eum quoque Iudeorum de Christo perdendo deliberantium prophetiam^e, *venient Romani & tollent nostrum locum & gentem*; Ecclesia nempe per Christum personaliter inter Iudaeos crucifixum primordia sua capiente, sed per eundem Christum in Petro Romae crucifixum, penes cathedram Petri seu sedem Apostolicam id est Romanam perdurante donec mundus consummetur.

h iij Cate-

247
 Vrbs aeterna cur dicta
 Roma Marcellino &
 Honorio Imperatori.

^a ut hic Ephes. 4. & 1. Cor. 12. & Colos. 2. sub fin.
^b Francisc. Tur. lib. 3. pro Ca. non. b. cap. 4.
^c Amm. Marcellin. lib. 15.
^d Epist. Nic. PP. 1. ad Michael. Imp.
^e Ioann. 11.

248
Christ⁹ Ec-
clesiæ Ca-
put, aliter
lōgè quàm
Pontifex.

Cæterum ne quis falsò putet vnà cum
schismaticis & hæreticis, id quod hoc lo-
co ^a dicit Paulus Ecclesiæ caput esse Chri-
stum, pugnare cum eo quod superiùs atti-
gimus, Petrum à Christo Domino fuisse
cōstitutum pastore rotius Ecclesiæ Chri-
stianæ generalem & vniuersalem & œcu-
menicum, seu (quod in idem recidit) Ec-
clesiæ caput atque Principē, breuiter hic
scrupulus erit eximendus. ac vt hæc obie-
ctio fiat grauior & scrupulus iustior, ad-
do plausitabundus, Christū non hic ^b tan-
tū sed & alibi caput Ecclesiæ rectissimè
nominari verèque esse. *Sub pedibus Christi
subiecit omnia Deus Pater* (inquit Paulus ^c)
*& ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam
quæ est corpus ipsius &c.* Rursus ^d: *ipse est
caput corporis Ecclesiæ qui est principium, pri-
mogenitus ex mortuis; vt sit in omnibus ipse
primatū tenens.* id quod vnico verbo Græ-
cè per Paulum dicitur *ἀποτέλειον*. Christus
item fundamentum Ecclesiæ nominatur
& est. *fundamentum aliud* (inquit ^e idem
Paulus) *nemo potest ponere præter id quod
positum est, quod est Christus Iesus.* Quem
locum Romanus Pontifex exultabundus
ipse profiteretur ac ponit fin ipso suarum
Constitutionum quasi corde seu medul-
las tātū abest vt iniurius esse velit Chri-
sto Domino. quod heretici sceleratissimè
calumniantur. Christus præterea *lapis an-
gularis* appellatur, *vt in quo rotius Ecclesiæ
structura constructa seu conuenerata seu con-
stricta*

249
Hereticorū
calumnia.

structa (Græcè *συναρμολογημένη*) *crescit in templum sanctum, in quo & vos* (alloquitur Paulus ^a Ephesios) *coadificamini in habitaculum Dei, in Spiritu sancto.* lapidem hunc angularem ab Isaia ^b propheta præmonstratum, non alium esse quàm Christum latiùs docet ipse D. Petrus ^c Apostolorù & Ecclesiæ Princeps; quod & alibi ^d facit idem Paulus. Christus denique *petra* nominatur, propter eandem vel fundamenti vel soliditatis qua nititur Ecclesia firmitatem. *Petra*, sicut interpretatur ^e Paulus *petrâ* Israëlitas olim in deserto comitantem, *erat Christus*. Et quis vnquam Christianus vel negavit vel dubitavit, quin soli Christo pro nobis crucifixo debeamus omnem nostri redemptionem? quin solus Christus vim dederit sacramētis in Ecclesia relictis? quin solus Christus per Spiritum suum sanctum nos viuificet? quin Ecclesiam diuinitùs regat atque protegat vt auctor & fons & principium ex quo & à quo solo profluit salus? id quod neq; de Apostolis neque de Apostolorù successoribus vnquam quis dixerit. Attamē & Apostoli nihilominus in sacra scriptura nominantur nunc fundamenta nunc Principes, nunc aliis nominibus præeminentiam significantibus & supremã inter Christianos potestatem: sed aliter longè quàm Christus. *Iam non estis hospites, inquit Paulus ^f, & aduena, sed ciues sanctorum & domestici Dei; superadificati super fundamentum*

h v mentum

250
Soli Christi
deberi
salutē
nostram.

251
Apostoli
quoq; vocantur
fundamēta sed
aliter longè
quàm
CHRISTVS.

mentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu Christo &c. Superstructi sumus, ait in eū locū D. Chryso-
 stomus^a, super fundamentum Aposto-
 lorum, hoc est, fundamentum sunt Apo-
 stoli ac Prophetæ. Clariùs ipse D. Ioānes
 in Apocalypsi nominat Apostolos fun-
 damenta muri nouę spiritualisq̃ue ciuita-
 tis Hierusalem, quæ est Ecclesia. *murus ci-
 uitatis*, inquit^b, *habens fundamenta 12, &
 in ipsis 12 nomina duodecim Apostolorū agni.*
 quō spectat & Regis & Prophetæ Dau-
 dis psalmus ille triumphalis^c; *Fundamen-
 ta eius in montibus sanctis &c.* vbi & Prin-
 cipes nominantur Apostoli, sicut & alibi
 pluribus in locis. inter hos Ecclesiæ Prin-
 cipes, *primus* ab Euangelista^d nominatur
 & est D. Petrus; qui & *petra* seu funda-
 mentum ab ipso Christo^e nūcupatur (Sy-
 ro nempe idiomate quo Christus in ter-
 ris vsus est sic sonant verba Christi; *Tu es
 Cephas vel Kipho & super hoc ipsum Cephas
 vel Kipho edificabo Ecclesiā meam*) & quod
 est omnium efficacissimū pastor vniuer-
 salis ab ipso Christo cōstituitur^f, vt inter
 homines merus homo, caput; ad vnitatē
 fidei in Ecclesia melius per vnū quā per
 plures retinendā. Sic in familia Caput vo-
 catur^g & est vir; in ciuitate Caput voca-
 tur & est vnus aliquis vel plures è Magi-
 stratu; in tēta aliqua prouincia Caput vo-
 catur & est Præses vel Gubernator; in v-
 niuerso regno Caput vocatur & est Rex;
 in im-

252
 Primus Pe-
 trus.

253
 Tu es Pe-
 trus &c.

254
 Capitis va-
 riæ sum-
 ptiones.

in imperio Caput vocatur & est Imperator; ciuitatis item vbi propria primaria-
 que sedes est imperij, Caput vocatur &
 est omnium ciuitatum; quo respexit ille
 qui dixit *Roma Caput mundi*. Capitum
 nonpe sunt in omni gubernatione quasi
 gradus quidam, & vt aptissimè loquitur A-
 ristoteles ^a ex antiquo prouerbio $\delta\epsilon\lambda\omicron\varsigma$
 $\omega\rho\omicron\ \delta\omicron\upsilon\lambda\lambda\alpha, \delta\epsilon\sigma\pi\omicron\tau\eta\varsigma \pi\rho\omicron\ \delta\epsilon\sigma\omega\tau\epsilon\varsigma$, seruus præ
 seruo, Dominus præ Dño. quod & Pau-
 lus ^b Apostolus cõprobat hoc dicto; *viri*
Caput Christus est, Caput autè mulieris vir,
Caput verò Christi Deus. Christus etenim,
 quatenus est homo, Deo Patre minor ^c
 est. Ecce capita multa. Christus præ omni-
 bus & Caput est & Pastor ^d est & via est
 & porta est & ianua est: attamen per illū
 sunt & Apostoli Capita Principes Pasto-
 res gregis Christiani; sunt quadatenus &
 via & porta ^e & ianua. D. Paulo audacter f
 dicente, *imitatores mei estote.* nam vt opti-
 mè sanctissimèq; scribit D. Augustinus ^g,
Apostoli sunt porta, quia per ipsos intramus
ad regnum Dei; prædicant enim nobis: & cum
per ipsos intramus, per Christū intramus. ita
 D. Augustinus! neq; tamen quisquā tam
 fuit impius vnquā ex illis omnibus huma-
 nis vel Capitibus vel in suo quisq; genere
 Principibus, qui nō agnosceret pro sum-
 mo Capite Deū. nā sicut optimè Paulus ^h
 monet, Christus est Caput omnis Princi-
 patus & potestatis. Deus nimirum Caput
 est vt ac tanquam fons & Auctor & lar-
 gitor

255
 Caputum
 gradus va-
 rij.

a
 Arist. lib. 1.
 Polit. cap. 4.

b
 Apoc.
 Corin. 11.

c
 Psal.
 Ioann. 14.

d
 Ioann. 10.

e
 d. Psal. 86.

f
 Philip. 3. sub
 fin. et 1. Cor.
 4.

g
 August. in d.
 Psal. 86.

h
 Coloss. 2. sub
 medium.

256
 Quale Caput
 Christus ipse,
 quale caput
 Magistrat^{us}
 vel aliter a-
 lio maior.

gitor omnium; quia per ipsum solū Re-
 ges regnant^a & legumlatores iusta decer-
 nunt & per ipsum solum Principes impe-
 rant & potentes decernūt iustitiam: quis-
 quis verò sic præfectus est aliis aliquibus,
 ille Caput vocatur & est subditorum suo-
 rum; non quidem subditis hoc dans vt &
 sint & viuant seu spiritum ducant, sed vt
 iis tanquam Dei minister^b administratio-
 nem regimen & curā impertiens. In sum-
 ma, Christus est Caput Ecclesię suamet &
 propria virtute de que suo Ecclesiam vi-
 uificans ei que præsidens ac dominans vs
Rex seculorum immortalis inuisibilis solus
Deus, vt Paulus loquitur^c: at Petrus vel
 successor Petri Caput est Ecclesię seu mi-
 nistratoriū seu ministeriale, vt ita loqua-
 mur, Dei minister supremus in Ecclesia-
 stica politia, sicut Rex vel Imperator in
 regno vel imperio seu ciuili politia. quē-
 admodum per exempla complura satis il-
 lustria modò demonstrabatur. Gręci bre-
 uissimè significantissimè que sic illud elo-
 quūtur; Christus Caput est Ecclesię θεο-
 χικόν, hoc est diuinum & supremum suo
 numine sua que virtute diuina regens &
 imperans: Pontifex autem Caput est Ec-
 clesię ὑπορχικόν, hoc est subministrū, sub-
 seruiens, subministrās, inter homines me-
 ritus homo constitutus à Deo disciplina
 totius Ecclesiasticę seu gubernationis re-
 giminis que spiritualis administer vel ad-
 ministrator & populi Christiani rector
 & pa-

257
 Διαρχικόν
 Ecclesię ca-
 put solus
 De^{us}; ὑπορχ-
 κικόν vero,
 Pontifex.

& pastor. Oportebat enim vt secundum
 corporis humani analogiam, cuius com-
 paratione Paulus toties vtitur, in Ecclesia
 Catholica, quę non nisi vna est, caput etiã
 aliquod esset in terris vnum, prorsus eius-
 dem cum cæteris membris & naturæ &
 speciei & formæ; hoc est vt cõspicuos vel
 visibilis & mortalis esset homo cõspi-
 cuos vel visibiles & mortales inter homi-
 nes: quemadmodum corporibus nostris
 non sufficebat habere Deũ Caput in cœ-
 lo, nisi simul haberent & hic in terris Ca-
 put partim osseum partim carneum reli-
 quis membris cõformè; neque monstro-
 sum est corpus humanũ quod caput hu-
 manum habet, sed monstruosum vel certè
 mutilum foret si capite humano careret.
 Ita præter Deum Caput Ecclesia Capite
 homine opus habet. aut alioquin vnitas
 in fide nõquam retineri posset, sed neces-
 sariò sequeretur effrænis quædam licetia
 sentiendi de Religione quidlibet: ad quã
 quidem licentiam sicut olim contende-
 runt, ita & hisce tẽporibus summo & ex-
 tremo conatu cõtendunt heretici; quẽad-
 modum naturaliter in omni sit anarchia.

Demonstrauimus igitur hætenus Ec-
 clesiasticæ legislationis & Iurisdictionis
 antiquitatem, dignitatem, auctoritatem,
 necessitatem, clarissimis Testamenti noui
 testimoniis; quibus obiter & Ecclesiasti-
 ca Hierarchia cũ Ecclesiæ auctoritate su-
 premi que Pontificis primatu, & perpetua
 guber-

258
 Cur Capite
 fuerit opus
 terrestri.

259
 Anarchia
 hereticorũ.

gubernationis Ecclesiasticæ successio, stabilitur; quin & ipsum nomē Constitutionum, Traditionum, Canonum, Decretorum, comprobatur; & Conciliorum tum vniuersalium tum prouincialium & diocesanorum seu Episcopalium fontes aperiantur; & vniuersæ denique legislationis Ecclesiasticæ materia, siue de fide quærat siue de moribus, panditur. Ex quibus omnibus perspicuū fit, quàm sint ineptine dicam plus quàm pueri & infantes, imò veriùs nequissimi calumniatores, qui Pontificia iura fabulantur Ciuilibus inter Christianos esse recentiora.

260
Iura Pontificia ciuilibus antiquiora multo.

261
Versiculus Psalmi de Constitutionibus Apostolicis & Ecclesiasticis admirabiliter illustratus.

262
Ordinatio testamenti super sacrificia.

Vice coronidis in superiorū confirmationem lubet adijcere versiculū duntaxat vnicum Dauidis ^a, de Constitutionibus Apostolorum & aliorum virorum Apostolicorum vt Ecclesiæ Christianæ præfectorum & eam variis legibus regentiū vel in ea per vitæ sanctitatem doctrinæque splendorē relucētium, vaticinantis; quæ admodum certè doctissimi piissimique quidam ^b viri locum illum accipiunt. *Congregate* (Dauid inquit de Angelis, in extremo iudicio mortuos & in his ipsos etiam Apostolos excitaturis,) *illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia*. Sic enim vulgata habet versio: D. Cypriano ^c clariùs ita legente; *Colligite illi iustos eius, eos qui disponunt testamentum eius in sacrificiis*. Ordinationes enim vel dispositiones vel Constitutiones omnes Apostolicæ vel

cæ vel Ecclesiasticæ vel Pontificiæ potissimum referuntur ad id quod est in Testamento nouo hoc est in Ecclesia Christiana summum & maximum, ad sacrificium videlicet incruentum tremendaque mysteria per quæ Christo Domino coniungamur etiam nunc in terris ei que per participationem suimetipsius non animo tantum sed & corpore prorsus uniamur & ut ita loquar incorporemur, quasi pro quadam regni cælestis tessera certissimoque futuræ tum resurrectionis tum gloriæ cælestis pignore. finis etenim iuris vniuersi Põtificij, sicuti capite primo plenius ostensum fuit, salus est animarum; quarum cibis, nutrimentum & vita, participatio Christi est. hæc versiculi illius Dauidici interpretatio fortassis tantò poterit videri plausibilior, quantò certius est illic verbum διαθεσθαι idẽ significare quod διατεθεισθαι quod est cõstituere vel iura condere. Græcus enim septuaginta interpretum Codex habet ita; συναγέτε εἰς τὸν θυσίαν αὐτῶν τὰς διαθεμένους τὴν διαθήκην αὐτῶν ἐπὶ θυσίαις. Quanquam D. Hieronymus^a ipsas Dauidis voces Hæbraicas has sic reddidit; *Congregate mihi Sanctos meos qui feriunt pactum meum in sacrificio.* Xantes Paguinus hoc modo; *Congregate mihi Sanctos meos qui pepigerunt pactum meum super sacrificium.* Felix Pratensis paulò aliter; *Congregate mihi Sanctos meos percutientes fœdus meum*

263

Sacrificiũ
incruentum
præcipuus
omniũ le-
gum Eccle-
siasticarum
scopus.

a
Hier. in vers.
bibliorum.

meum

128 DE IVRE SACRO
meum super sacrificium. sanè paraphraſtes
Chaldaicus Onkelus ad legumlationem
id videtur apertiùs referre, dum in hãc ex
Ariæ Montani editione loquitur ſenten-
tiam; *Congregate mihi Sanctos meos qui pepi-
gerunt pactum, & firmanerunt legem, & ope-
ram nauauerunt orationi qua ſimilis eſt obla-
tionibus.* At, vt vt verſiculus ille ſumatur,
ſatis eſt & abundè ſatis ex ipſius noui Te-
ſtamenti testimoniis oſtèſum, legiſlationem
in Eccleſia Chriſtiana perpetuò du-
raturam; quamdiu ſcilicet ipſa durabit
Eccleſia.

CAPVT QVARTVM

*Diuo Petro Apoſtolo Pontifici Romanorum
primo ſucceſſiſſe ceteros deinceps Pontifices
Romanos in iuriſdictionis & poteſtatis Ec-
cleſiaſtica Principatum. Eccleſiam Roma-
nam à veteribus rectè dici Matrè & Ma-
giſtram & Caput & Cardinem omnium
Eccleſiarum. de Græcorum recentiorum
ſchiſmate ſuum Patriarcham volentium
nominari Oecumenicum. de Phoca Impe-
ratoris conſtitutione hũc pertinente. Pon-
tificem Romanum vniuerſalem eſſe paſto-
rem, nèque tamen promiſcuè vocari vel
Patriarcham vel Episcopum vniuerſa-
lem, & quare. Pontifex quomodo ſit Ordi-
narius omnium. Sententia c. prima ſedis
cum duobus capp. ſeqq. diſt. 99.*

Primatum Petri ſucceſſorumque Petri
Romanorum Pontificũ poſſemus vi-
deri